

ez az új alkotmány egyik legfontosabb célkitűzése; ami különösen a Vasgárda akkoriban élénk tevékenysége miatt vált királyi szempontból szükségessé.

A már kihirdetett alkotmány jelentőségének emelésére és az ország közvéleményének áthangolására a kormány „népszavazást” rendelt el, amelynek során az új alkotmány elfogadása mellett szavaztak 4,283.295-én, ellene pedig mindössze 5413-an.¹

Lássuk ezeketán a közérdeklődésre számot tartó alkotmányos rendelkezések legfontosabbjait. Ezek közül közgazdasági és tulajdonjogi szempontból kiemelkedik az alkotmány 19. cikkelye, mely kimondja, hogy a bányák, valamint az altalaj mindennemű kincse az állam tulajdona. Kivételt alkotnak a közös kötömegek, az építési anyagokat szolgáltató kőbányák és a tőzegttelepek, az állam eddig szerzett jogainak fenntartásával.

Az állam alapjának a munkát teszi meg és a választók testületét a szellemi és fizikai munka alapján szervezi át. A képviselőház választott képviselőkből áll, akiket 30 évet betöltött olyan román állampolgárok választanak, akiknek a következő három csoport valamelyikéhez tartozó tényleges foglalkozásuk van: 1. földművelés és fizikai munka; 2. kereskedelem és ipar; 3. szellemi foglalkozások. Ezek az alapfeltételei a választhatóságnak is. Világosan kitűnik tehát, hogy a választói testületben az új alkotmány az érdekképviseleti rendszert juttatja érvényre.

A románság etnikai elsőbbségének erőteljes kihangsúlyozása is új szempont az alkotmányban. Így a 27. cikkely kimondja, hogy a polgári és katonai közhivatalokba és méltóságokba csak román állampolgárok vehetők fel, figyelembevéve a román nemzet többségi és államalkotó jellegét. Igaz ugyan, hogy ez a rendelkezés itt nem tesz nyíltan különbséget származására nézve román és honosított román állampolgár között, de a különbségtételt mégis nyilvánvalóvá teszi a „figyelembevéve a román nemzet többségi és államalkotó jellegét” befejező rész. Kitűnik ez a szóbanforgó cikkely utolsó bekezdéséből is, amely szerint Romániában bármilyen címen csak a románok és a honosított románok szerezhhetnek és birtokolhatnak falusi ingatlant. Tehát ez a mondat is megkülönbözteti a származásuknál fogva románokat a honosított román állampolgároktól. A legpregnansabbban az alkotmány 67. cikkelyében jelenik meg a románság etnikai elsőbbségének kidomborítása. Eszerint miniszter csak az lehet, aki legalább három nemzedék óta román.

A 30. cikkely a királyt az állam fejének nyilvánítja. Az eddigi alkotmány értelmében a király a végrehajtó hatalom, vagyis a kormány feje volt. Az új felfogásnak megfelelően most a törvényhozó hatalmat a király a nemzetgyűlés útján gyakorolja. A törvényeket a király szentesíti és hirdeti ki s azok csak a szentesítés után lépnek hatályba. Viszont a király egyszerűen meg is tagadhatja a szentesítést (31. cikkely). A királyi hatalom előtérbenyomulását statuálja a miniszterek felelősségéről szóló 65. cikkely is. Mindaddig a miniszterek a parlamenttel szemben felelősek voltak, most azonban a miniszterek csak a királlyal szemben viselik a politikai felelősséget.

A törvényhozói összeférhetlenség is széles teret kapott az új alkotmányban. Az 53. cikk ugyanis kimondja, hogy a törvényhozó testületek tagjai nem védelmezhetnek az állammal szemben magánérdekeket; nem vehetnek részt azoknak a vállalatoknak az igazgatásában, amelyek az állammal, megyékkel vagy községekkel szerződéses viszonyban állanak. Ugyancsak

¹ A „népszavazás” jóváhagyott új alkotmány ünnepléses szentesítése 1938 február 27-én történt meg.

ROMÁNIA ÚJ ALKOTMÁNYA

A független és önálló Románia, történeti távlatból nézve, rövid fennállásának ideje alatt háromszor kapott új alkotmányt. A világháború után megnagyobbodott Románia alkotmánya 1923 márciusáról való. Az ország negyedik, új alkotmánya a román hivatalos lap, a Monitorul Oficial 1938 február 20-i számában jelent meg.

Alapvető jellemvonása, hogy a törvényhozói súlypont a parlamenti rendszer bizonyos fokú megtartása mellett a király kezébe ment át. Az állam közigazgatási és gazdasági életének mentesítése a pártpolitikától –

ezt a célt – az elharapózott korrupció megszüntetésével – szolgálja az alkotmány 70. cikkelye is. így a tárcájától megvált igazságügyminiszter ügyvédi gyakorlatot csak egy év elteltével folytathat. A tárcájuktól megvált miniszterek nem vehetnek részt olyan vállalatok igazgatásában, amelyekkel a következő három évre szerződést kötöttek.

Nagy vonásokban ezek adják Románia új alkotmányának gerincét. Románia, amely nemzetiségi állam, ebbe az alkotmányba sem iktatta be a kisebbségi szerződést, holott erre szerződéses kötelezettséget vállalt.

Tagadhatatlan, hogy az új alkotmány következményeként előálló kormányzati rendszerben az eddig sem túlságosan nagy mozgási szabadsággal bíró kisebbségek – a pártérdekek kikapcsolásából származó némi előny ellenére – csak igen korlátozott keretek között védhetik meg jogos érdekeiket és folytathatják önvédelmi harcukat.

Sólyom László